

УДК 323.28:316.3:159.947

КОВТУН Н. М.,
кандидат філософських наук,
доцент, докторант кафедри філософії
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
(Житомир, Україна) E-mail: miller-melnik@ukr.net

ТЕРОРИЗМ ЯК НЕКОНВЕНЦІЙНА ФОРМА ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У КОНТЕКСТІ АНАЛІЗУ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА СУСПІЛЬНОЇ ВОЛІ

У статті проаналізовано прояви індивідуальної і суспільної волі у терористичній активності суб'єктів політичної діяльності. Особлива увага у дослідженні зосереджена на визначенні таких вольових якостей терористів, як відчайдушність, наполегливість, рішучість, сміливість, здатність «за ідею» пожертвувати власним життям. Поряд з цим у статті обґрунтовано розуміння цілеспрямованості як атрибутивної ознаки терористичної активності. Встановлено, що вольові аспекти діяльності терористів найбільш повно виявляються в героїзації радикальних форм політичної активності та залякуванні потенційних жертв через засоби масової інформації.

Ключові слова: воля, політична активність, політичний активізм, тероризм, індивід, суспільство.

Процеси динамічних змін, котрі відбуваються в сучасному українському суспільстві, зумовлюють потребу дослідження й уточнення існуючих уявлень про сутність політичної активності як однієї з форм соціальної самоорганізації. Запобігти наростаючій кризі модерної української державності, можна не лише через моральне вдосконалення суспільства, подолання споживацького ставлення до його матеріальних і духовних ресурсів, а й через визначення вольових засад політичної активності громадян.

Високий рівень цілеспрямованої політичної активності й здатність її суб'єктів усвідомлювати свій громадянський обов'язок є основою функціонування держави як форми організації суспільства. Однак, в українських реаліях громадяни не вбачають у політичній активності реального механізму реалізації власної волі та не завжди можуть розібратись у політичній ситуації. У таких умовах більшість громадян не здатні брати на себе відповідальність за результати особистого політичного вибору. На цій підставі політично вмотивована активність громадян часто може набувати деструктивного руйнівного характеру для розвитку суспільства.

Актуальність дослідження неконвенційних форм політичної активності зумовила значний інтерес до означеної проблематики в науковій літературі. Утім, у процесі її аналізу основна увага зосереджена на дослідженні суб'єктів, масштабів, інтенсивності й механізмів політичної активності та її впливу на різні сфери суспільного життя. Зокрема, політологічний аспект виявлення

політичної активності розкривається у працях І. Білоконя, А. Дегтярьової, Г. Дилігенського, М. Дмитрієвої, Л. Мілбрайта, Д. Ольшанського, О. Скар, О. Шестопа. У межах соціології політична активність стала предметом зацікавленості К. Абульханової-Славської, Г. Белицької, А. Брушлинського, В. Жукова, Н. Смелзера. У свою чергу, тероризм як деструктивна форма політичного активізму став предметом дослідження М. Решетнікова. Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених аналізу вказаної проблематики, вольові прояви тероризму як крайньої форми політичного активізму тривалий час залишалися поза увагою дослідників у сфері соціальної філософії.

Метою дослідження є аналіз вольової природи тероризму як форми політичного активізму на індивідуальному та суспільному рівнях.

Дослідження вольового характеру політичної активності на індивідуальному й суспільному рівнях зумовлює необхідність визначення змісту понять «політична активність» та «тероризм». Достатньо поширеним у науковій літературі є зведення політичної активності до рівня інтенсивності політичної діяльності. У контексті цього заслуговує на увагу визначення, запропоноване Л. Кияшко, яка розуміє під політичною активністю інтенсивність участі суб'єкта у політичному процесі. На індивідуальному рівні політична активність тлумачиться нею як сукупність тих форм життєдіяльності особи, в яких виявляються її прагнення брати активну участь у політичних процесах, обстоювати свої політичні права та інтереси [4, с. 16-17]. Фактично Л. Кияшко розглядає політичну активність в її енергетичному розумінні як міру інтенсивності політичної участі, політичної діяльності та політичної поведінки.

Однак, з таким розумінням політичної активності важко погодитись, адже поняття «політична активність» є значно ширшим за обсягом, порівняно з політичною діяльністю. На відміну від політичної діяльності, яка має усвідомлений цілеспрямований характер, політична активність охоплює широкий спектр політичних явищ, які містять раціональні й ірраціональні способи перетворення дійсності. На цій підставі політична активність розглядається нами як форма соціальної активності, спрямована на формування, збереження, селекцію і ретрансляцію політичних цінностей та задоволення політичних потреб на індивідуальному і суспільному рівнях.

У контексті виявлення вольових засад політична активність поділяється на конвенційну (легітимну) і неконвенційну (нелегітимну) форми [3, с. 155-156]. У першому випадку йдеться про діяльність офіційних політиків – від президента до лідера первинного осередку зареєстрованої партії. Сюди входить і активність легальної опозиції та санкціонована активність громадян. У другому випадку активність включає політичну діяльність «непримиренної опозиції» (наприклад, терористичних організацій на зразок «аль-Каїди»). При цьому основою виявлення політичної активності на конвенційному і неконвенційному рівнях є особистісні якості індивіда, його сильні вольові якості, холеричний або сангвінічний тип темпераменту.

У свою чергу, за умови значної різноманітності визначень поняття «тероризм», затребуваним є підхід, наведений у «Соціологічній енциклопедії».

Згідно з ним, тероризм (лат. *terror* – страх, жах) – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади, інших посягань на життя й здоров'я невинних людей, погроз вчинити злочинні дії з метою досягнення злочинних цілей [6, с. 397]. Співзвучне визначення було використане свого часу і в Законі України «Про боротьбу з тероризмом» (2003 р.). Утім у наведеному визначенні випущено аспект націленості терористичних акцій на знищення приватної або державної власності. Ці ознаки тероризму як неконвенційної форми політичної активності знайшли відображення у його інтерпретації спецслужбами США. Так, ФБР визначає тероризм як «протизаконне застосування сили або насильства проти громадян або власності з метою залякати або примусити до чогось уряд, населення, або якусь їх частину, виправдане політичними або суспільними мотивами» [7]. У залежності від спрямованості, тероризм поділяється на декілька видів. Так, актуальним є виокремлення «трьох форм тероризму (міжнародної, внутрішньої, об'єктної)», запропоноване ізраїльським Інститутом боротьби з тероризмом [7]. Міжнародний тероризм пов'язаний з терористичними актами на території інших держав. Типовим прикладом такого типу терористичних актів є вибух літака над м. Локербі у 1988 році та терористична атака 11 вересня 2001 року в США.

Внутрішній тероризм співвідноситься з діяльністю екстремістських організацій на території певної держави. До такого типу тероризму належить діяльність «червоних бригад» в Італії, «Фракції червоної армії» у ФРН, ІРА на території Ольстера у Великій Британії, ЕТА в Іспанії. Натомість об'єктний тип тероризму спрямовується проти конкретних установ, організацій та людей, які, на думку терористів, займаються неприпустимою діяльністю. Так, у 90-ті роки ХХ ст. у США почалося переслідування терористами лікарів, які здійснювали аборти. Зокрема, у 1995 р. у штаті Масачусетс було засуджено громадянина Селві, звинуваченого у вбивстві регістраторів лікарні, яка здійснювала аборти.

У соціально-філософській літературі розрізняють «політичний, державний, ідеологічний, релігійний, кримінальний, націоналістичний, етнічний, повітряний, військовий, партизанський, ідеалістичний тероризм» [6, с. 397]. Політичний тероризм, насамперед, пов'язаний з боротьбою за владу та її утримання. При цьому використовуються незаконні, насильницькі засоби, спрямовані на залякування опонентів.

Тероризм як специфічна форма деструктивної політичної активності має глибокі внутрішні і зовнішні передумови. У сучасному суспільстві, незважаючи на переконаність громадян у тому, що найрадикальнішими екстремістськими організаціями є загони терористів-ісламістів, на побутовому рівні вони все більше зіштовхуються з тероризмом на території власних країн. Водночас представники західного суспільства, на думку М. Решетнікова, замовчують, що терористами є й їх співгромадяни, які народилися, отримали освіту в їх добропорядному середовищі. Вони якщо й говорять про терористів, то позиціонують їх, як «не зовсім європейців» або «не зовсім співгромадян». Це

при тому, що за останні десятиліття майже третина (31 %) усіх терористичних актів відбулася на території Європи [5, с. 6]. Більше того, цей відсоток не жодним чином не знижувався у наступні роки.

У західноєвропейських спільнотах поширення терористичних актів посилюється нездатністю і небажанням значної частини емігрантів ідентифікуватись з відповідною європейською культурою. Радикалізм частини емігрантів та їх нащадків поглиблюється й через переконаність у соціальній і майновій несправедливості у ставленні європейців щодо вихідців з країн «третього» світу. Якщо говорити про пострадянські суспільства, то тут крайні форми політичного активізму посилюються невдалими спробами економічного й соціально-політичного реформування та встановленням олігархічних режимів, які призвели до зубожіння і соціальної апатії більшості громадян. У таких умовах штучно привнесена демократія з гарантованими конституцією правами та свободами за умови відсутності демократичної традиції і збереження тоталітарного типу самосвідомості створює «живильне середовище» для розмноження вірусу інтолерантності й тероризму. Особливо піддаються зараженню цим вірусом соціально активні громадяни, адже в образі терориста дуже важко запідозрити «пасивну особистість» [5, с. 7-8]. Несприйняття гуманістичних цінностей поширюється і в європейських країнах, де на основі політики мультикультуралізму сформувалася хибна думка, що ці цінності будуть легко перейняті емігрантами з ісламського світу. Радикалізація емігрантського середовища у країнах Європи, участь сотень джихадистів-найманців з «благополучної Європи» у загонах ІДІЛ у 2014 р., засвідчує поглиблення відчуження від західних цінностей значної частини емігрантів.

Поширенню тероризму в сучасному суспільстві сприяє й героїзація осіб, діяльність яких мала радикальний активістський характер. Показовим у контексті цього є поширення у суспільній свідомості феномена «чегеваризму», коли кумиром не тільки соціальних активістів, а й терористів, стає одна й та сама людина: син плантатора, який у 12 років вперше виступив проти приниження шкільним вчителем, згодом – лікар за освітою і, безумовно, терорист, який на всіх світових сайтах однозначно характеризується як «людина високої духовної чистоти і самовідданості» [5, с. 7]. Саме в образі Е. Чегевари розкриваються такі важливі для політичної діяльності вольові якості, як мужність, відвага, самовідданість, самовпевненість. Для діяльності людини подібного типу властива й позбавлена сумнівів цілеспрямованість, здатність не тільки чітко й ясно формулювати мету, а й досягати її за допомогою мобілізації вольових і моральних якостей.

У сучасному суспільстві терористичний активізм стає своєрідним способом існування. «Тероризм є не просто професією, тимчасовою діяльністю або хобі. Він є цілісним способом життя, який повністю підкорює людину і визначає її наступну долю, адже терорист-любитель приречений на провал, який тягне за собою загрозу знищення усієї організації» [2, с. 30].

За усієї асоціальності й девіантності активності терористів, їх акції не можна зводити просто до злочинної діяльності. Члени терористичних

організацій підкорюються жорсткій дисципліні, що вимагає від них актуалізації значних вольових зусиль. При цьому загроза потенційного викриття примушує терористів перебувати у стані постійної активності й напруги. Оскільки терористичні організації мають неформальний характер, безумовна дисциплінованість досягається чітким усвідомленням їх членами необхідності пожертвувати своїми інтересами на благо спільноти. Більше того, для більшості «ідейних» терористів притаманні чіткі світоглядні орієнтації, дотримання певного кодексу моральних норм і принципів, а в багатьох випадках і обстоювання ідеології, спрямованої на досягнення суспільного блага у їх розумінні. Саме це є основою формування стійкого емоційного зв'язку між терористами та їх жертвами («Стокгольмський синдром»), коли жертви не просто починають співчувати, а в деяких випадках і допомагають терористам.

Терорист не просто протистоїть суспільству, він з самого початку усвідомлює, що його діяльність у кінцевому рахунку буде коштувати йому життя. У нього немає часу на сторонні справи, усі свої сили і волю терорист має сконцентрувати на досягнення мети. Про це виразно написав у «Катехізисі революціонера» один з ідеологів тероризму С. Нечаєв. Революціонер-терорист має «сконцентрувати увесь світ в одній силі, надруйнівній і непереможній». «Вдень і вночі у нього має бути одна думка, одна мета – нещадне руйнування. Прагнучи холоднокровно і невтомно до цієї мети, він має бути готовий і сам загинути, і знищити своїми руками все, що заважає її досягненню» [1, с. 105]. Це вимагає від нього відречення від світу і особистого життя, сконцентрованості на єдиному виді діяльності, завчасній згоді на катування. Зазначені якості цілком вкладаються в образ вольової людини, діяльність якої чітко спрямована на досягнення задалегідь сформульованої мети. Такий психотип зовсім не переймається проблемою наявності розбіжних мотивів у власній діяльності.

Не можна сказати, що в сучасному світі силові органи на державному рівні не протидіють руйнівній силі терористичних організацій. Утім, їх діяльність обмежується певними факторами. Хоча практично все життя сучасної людини перебуває під пильним контролем розвідувальних служб, вона все більше усвідомлює свою беззахисність. У контексті цього слушним видається висновок, зроблений М. Решетніковим: сучасна держава ще може когось покарати, але вона вже майже нікого не може захистити, включаючи депутатів, мерів, банкірів, олігархів, губернаторів і президентів, яких вбивають десятками кожного року (що вже говорити про простих громадян у метрополітені) [5, с. 10]. Багато в чому це пояснюється тим, що захист від терористичної форми активізму досить ускладнений в умовах демократії, оскільки вимагає посилення ролі спецслужб і використання авторитарних методів боротьби з опонентами існуючого політичного режиму. Після уникнення терористичної загрози демократична спільнота негайно вимагає обмеження функцій силових структур і відновлення усієї повноти громадянських прав. Це, у свою чергу, дає надію екстремістам і радикалам знову випробувати терористичні методи боротьби.

Посилення силових державних структур може відбуватися і в напрямку інспірації терористичних актів для боротьби зі справжніми екстремістськими

угрупованнями або дестабілізації ситуації на території іншої країни. Показовими прикладами цього є звинувачення в організації російськими спецслужбами терористичних актів у вересні 1999 р. у містах Буйнакську, Москві, Волгодонську для провокування Другої чеченської війни та звинувачення американських спецслужб в інспірації терористичних актів 11 вересня 2001 р. для початку масованої боротьби з терористичними організаціями, насамперед, ісламістсько-фундаменталістського спрямування. Різновидом такої форми «державного тероризму» є й інспірація іноземними спецслужбами на території України локальних терористичних актів під час «гібридної» російсько-української війни 2014 р.

В умовах постіндустріального суспільства, коли з надзвичайною швидкістю можна передавати інформацію широким масам населення по усій земній кулі, очільники терористичних організацій починають домінувати над органами правопорядку і в інформаційній війні. Ця війна програна західними державами «навіть не інформаційно, а, насамперед, з точки зору ідей і емоційного лідерства. Достатньо прочитати звернення духовних лідерів терористів: вони наповнені емоціями, натхненням, піднесенням смислом, любов'ю до Бога і людини. Інша справа, як це поєднується з середньовічною жорстокістю терористів» [5, с. 11]. Задіяння емоційної складової у терористичній формі активізму поряд з залякуванням потенційних жертв переслідує й мету переведення насильства і ненависті на вищий рівень ескалації. В результаті цього між терористами і їх жертвами пролягає ще глибша емоційна «прірва» і, як наслідок, абсолютне відчуження.

Саме таку мету переслідують відеозвернення лідерів терористів та відеоролики з публічною стратою заручників. Різновидом такої тактики стала трансляція з катуваннями українських військовополонених на території псевдореспублік ДНР і ЛНР. Якщо в роки Другої світової війни німецьке керівництво всіляко приховувало свої злочини щодо військовополонених, позірно зберігаючи статус «цивілізованої, культурної нації», то використання сепаратистськими бандформуваннями тактики публічних катувань полонених засвідчує їх очевидну належність до організацій терористичного типу. Вкидання в інформаційний простір України чергової порції насильства і ненависті використовується маніпуляторами, щоб прикрити російську військову агресію, перевівши її у площину громадянського конфлікту.

Метою вкидання в інформаційний простір фактів насильства, які проглядаються мільйонами людей онлайн, є й залякування потенційних жертв. В таких умовах завданням терористів є дезорієнтація населення і нівеляція його вольових зусиль щодо протистояння агресії. Натомість представники терористичних організацій виказують власний дуже високий рівень вольових зусиль: сміливості, відчайдушності і здатності «за ідею» пожертвувати своїм життям. При цьому виникає питання: «За яку ідею можуть пожертвувати своїм життям представники «суспільства споживання»? Відповідь є риторичною, адже лише одиниці серед людей здатні свідомо віддати своє життя за матеріальні блага. Однак, це зовсім не заважає їм жертвувати чужими життями

задля збереження комфорту й свого матеріального благополуччя. Саме цим пояснюється і політика умиротворення агресора, яку здійснювали представники провідних західних держав і в 30-ті роки ХХ століття, і в 2008-2014 роках.

За рівнем радикалізму дотичними до тероризму є граничні форми політично вмотивованого екоактивізму, котрий у крайніх виявах набуває ознак екологічного тероризму, реалізуючись у двох основних типах. Перший з них зводиться до застосування насилля кримінального характеру проти невинних жертв або майна громадян з боку екологічно зорієнтованих міжнаціональних груп внаслідок еколого-політичних причин. Друга форма екоактивізму зводиться до умисного масштабного забруднення навколишнього середовища [7]. Перші акти екоактивізму були здійснені у 1977 р., коли активісти «Greenpeace» і організації «Товариство охорони морської фауни» розрізали сітки риболовецьких промисловиків. Радикальні форми діяльності екоактивістських організацій можуть спричинити суттєві збитки. Зокрема, з 1997 до 1999 рр. активісти «Фронту звільнення Землі» завдали збитків на десятки мільйонів доларів, здійснивши 33 акції проти приватних і державних компаній.

Поряд з належністю крайніх виявів екоактивізму до об'єктної форми тероризму він може набувати й ознак «державного тероризму». Прикладом такої форми тероризму є зумисне пошкодження під час відступу іракської армії з території Кувейту нафтопроводу, внаслідок чого величезна кількість нафти була злита у води Перської затоки. В результаті теракту у водоймі загинули майже всі живі істоти. Поряд з цим, після вибухів на 600 нафтових свердловинах в регіоні щомісячно випадало більше 800 тисяч тонн токсичного попелу. До специфічної форми екоактивізму належить і ядерна змова на чолі з угандійським диктатором Іді Аміном під кодовою назвою «Операція Покер» (1979 р.). За планом терористів передбачалось створення малогабаритних ядерних бомб та їх перевезення угандійськими дипломатами у посольства по всьому світу. Документи, знайдені після падіння режиму Аміна, засвідчують, що диктатор дуже активно шукав мініатюрні ядерні технології.

У перспективі екоактивізм у крайніх формах має всі шанси стати найбільш поширеною формою екстремістського руху. Це пов'язане з тим, що у найближчому майбутньому екологічні проблеми будуть лише наростати на фоні небажання державних структур і транснаціональних корпорацій співпрацювати з «зеленим» рухом. В умовах домінування економічних інтересів і нехтування загальнозначущими суспільними потребами з боку офіційної влади і бізнесу лише сприятиме радикалізації екологічного активізму. Не володіючи ефективними засобами впливу на рівні уряду й парламенту, екоактивісти здатні за допомогою вольових зусиль переходити до масштабних терористичних акцій.

В цілому тероризм як суспільно небезпечна активність проявляється у цілеспрямованому застосуванні насильства через захоплення заручників, підпали, убивства, тортури, залякування населення та органів влади, погрози вчинити злочинні дії з метою досягнення злочинних цілей. При цьому цілеспрямованість активності терористів часто має за основу вольову націленість суб'єкта на докорінне перетворення соціальної дійсності.

Поряд з такими якостями, як розум, кмітливість, швидка реакція, мобільність, представників терористичних організацій характеризують й такі вольові якості як відчайдушність, наполегливість, рішучість, сміливість, здатність «за ідею» пожертвувати власним життям. Виявляючи високий ступінь вольової активності, терористи докладають значних зусиль задля нівеляції волі потенційних жертв через переведення насильства на ще вищий рівень ескалації. Найефективнішим способом нівеляції волі потенційних жертв щодо протистояння агресії є вкидання терористами в інформаційний простір фактів насильства, які проглядаються мільйонами людей практично онлайн.

В сучасному суспільстві найбільш дієвим механізмом нівеляції поширення тероризму як неконвенційної форми політичної активності є переорієнтація вольових зусиль активістів у правове поле, де б вони могли не тільки виражати свою позицію, а й імплементувати свої прагнення та інтереси у суспільнозначущі політичні рішення на рівні державної організації.

Список використаних джерел

1. Нечаев С. Г. Катехизис революционера. Устав подпольной организации «Народная расправа» / С. Г. Нечаев // Лурье Ф. М. Созидатель разрушения: документальное повествование о С. Г. Нечаеве. – Спб.: «Петро-РИФ», 1994. – С. 105 – 106.
2. Ольшанский Д. В. Психология терроризма / Д. В. Ольшанский. – Спб.: Питер, 2002. – 288 с.
3. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа / Под ред. Е. Ю. Мелешкиной. – М.: «Дом ИНФРА-М», 2001. – 304 с.
4. Політична участь молоді сучасної України: психологічні чинники активізації: монографія / за ред. Л. Кияшко. – К.: Міленіум, 2013. – 216 с.
5. Решетников М. М. Социальный активизм и терроризм в Европе / Решетников М. М. // Философские науки. – 2006. – № 4. – С. 5 – 16.
6. Соціологічна енциклопедія / Укл. В. Городяненко. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.
7. Яминева Ю. Б., Хвоцев В. Е. Современный мир: возрастание угроз экологического терроризма. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.polit.susu.ac.ru/articles/enviroterrorism.shtml>.

REFERENCES

1. Nechaev S. G. Katehizis revolyutsionera. Ustav podpolnoy organizatsii «Narodnaya rasprava» [Catechism of revolutionary. A charter of underground organization is «Folk violence»] / S. G. Nechaev // Lure F. M. Sozidatel razrusheniya: dokumentalnoe povestvovanie o S. G. Nechaeve. – Spb.: «Petro-RIF», 1994. – S. 105 – 106.
2. Olshanskii D. V. Politiko-psihologicheskii slovar [Political and psychological dictionary]. – M.: Akademicheskii projekt, 2002. – 576 s.
3. Politicheskii process: osnovnie aspekti i sposobi analiza [Political process: basic aspects and methods of analysis]. – M.: «Dom INFRA-M», 2001. – 304 s.
4. Politychna uchast molodi suchasnoi Ukrainy: psykhologichni chynnyky aktyvizatsii [Political participation of young people of modern Ukraine: psychological factors of activation] / za red. L. Kyiashko. – K.: Milenium, 2013. – 216 s.
5. Reshetnikov M. M. Sotsialnyi aktivizm i terrorizm v Evrope [Social aktivizm and terrorism is in Europe] // Filosofskie nauki. – 2006. – № 4. – S. 5 – 16.

6. *Sotsiologichna entsiklopediya [Sociological encyclopaedia] / Ukl. V. Gorodyanenko. – K.: Akademvidav, 2008. – 456 s.*

7. *Yamineva Yu. B., Hvoschev V. E. Sovremennyiy mir: vozrastanie ugroz ekologicheskogo terrorizma [Modern world: growth of threats of ecological terrorism]. – Elektronnyiy resurs. Rezhim dostupa: <http://www.polit.susu.ac.ru/articles/enviroterrorism.shtml>.*

КОВТУН Н.М., кандидат философских наук, доцент, докторант кафедры философии Житомирского государственного университета имени Ивана Франко (Житомир, Украина) miller-melnik@ukr.net

ТЕРОРИЗМ КАК НЕКОНВЕНЦИОНАЛЬНАЯ ФОРМА ПОЛИТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ В КОНТЕКСТЕ АНАЛИЗА ИНДИВИДУАЛЬНОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ВОЛИ

В статье проанализированы проявления индивидуальной и общественной воли в террористической активности субъектов политической деятельности. Особенное внимание сконцентрировано на изучении таких волевых качеств террористов, как отчаянность, настойчивость, решимость, смелость, способность "за идею" пожертвовать собственной жизнью. Наряду с этим в статье обосновано понимание целенаправленности как атрибутивной характеристики активности. Доказано, что волевые аспекты деятельности террористов наиболее полно проявляются в героизации радикальных форм политической активности и устрашении потенциальных жертв в средствах массовой информации.

Ключевые слова: воля, политическая активность, политический активизм, терроризм, индивид, общество.

Kovtun, Natalia, candidate of philosophical sciences, associate Professor, candidate for the Doctor of Philosophy of Department of Philosophy, Zhytomyr State Ivan Franko University (Zhytomyr, Ukraine) miller-melnik@ukr.net

TERRORISM AS NONCONVENTIONAL FORM OF POLITICAL ACTIVITY WITHIN INDIVIDUAL AND SOCIAL WILL ANALYSIS

In the article revelations of individual and social will in terroristic activity of subjects of political activity are analyzed. Terrorism as a socially dangerous activity is realized in conscious purposeful violence act of hostage taking, arsons, murders, tortures, intimidation of population and the authorities and other encroachment on life and health of innocent people, threats of committing crimes aimed at criminal target achievement. Rather often terrorism is based upon willful focusing of a subject on radical social or natural reality transformation.

As the activities of terrorist organizations is informal absolute discipline of their members is achieved by will realization of necessity to sacrifice own interests in the name of community.

It is characteristic of most «ideological» terrorist to have strict outlook orientation, specific moral code following and in many cases ideology aimed at achieving social good in their comprehension defend. It demands their renunciation of the world, focus on a single activity, anticipatory agreement on tortures.

Alongside with such characteristic features as mind, wit, quick reaction, mobility, members of terroristic organizations are also desperate, persistent, daring, ability to sacrifice their life for «the idea». Revealing extremely high degree of will activity terrorists make significant efforts to suppress potential victims will. For that purpose they use emotional compound part in terroristic activity alongside with threatening potential victims to escalate violence. As a result there appears deep emotional «abyss» between terrorists and their victims and absolute alienation in a result. The most effective way to level will of potential victims is filling informational space with demonstration facts of violence acts which are watched by millions of people online. The main task of terrorist is disorientation of population and leveling their will efforts to contradict aggression.

Тероризм як неконвенційна форма політичної активності у контексті аналізу індивідуальної та суспільної волі

It is stated that the most effective mechanism to level terrorism as non conventional form of political activity spreading is reorientation will efforts of the activists into legal field where they would not only express their position but also implement their aims and interests into socially significant decisions on state level.

Key words: *will, political activity, political activism, terrorism, person, society.*

Дата надходження рукопису 12.05.2015 року

Рекомендовано до публікації 17.05.2015 року